

ТАҚРИЗИ

ба автореферати диссертатсияи Тошматов Раҳмидин Нуридинович дар мавзуи “Рушди шаклҳои ташкили худидоракунии донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика, 5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Унвонҷӯй Тошматов Раҳмидин Нуридинович мавзуеро барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихоб намудааст, ки дар шароити муосир бениҳоят муҳим ва муҳим буда, таҳқиқи масъалаи мазкур дар заминаи тағйирёбии босуръати иҷтимоӣ-фарҳангӣ, иттилоотӣ коммуникатсионӣ, густариши раванди ҷаҳонишавӣ ва афзоиши таъсири иттилоотии манфӣ ба шуури насли наврас аҳамияти хоса пайдо мекунад. Рушди шаклҳои ташкили худидоракунии донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун асоси муҳимми шахсияти комил, ҷомеаи устувор ва давлати мустақил ба ҳисоб рафта, ташаккули онҳо дар давраи таҳсил дар муассисаи таҳсилоти олии заминаи мустақами тарбияи насли ояндаро фароҳам меорад.

Мавзуи «Рушди шаклҳои ташкили худидоракунии донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар шароити муосир аҳамияти ниҳоят бузург касб мекунад. Сабабҳои муҳимми онро метавон дар чанд ҷанбаи зерин пайдо кард:

1) Замони муосир талаб мекунад, то донишҷӯён не танҳо дониш ва малакаҳоро аз роҳи машғулияти аудитория гиранд, балки тавонанд мустақилона омӯзишро идора кунанд, вақтро тақсим намоянд ва мақсадҳои омӯзиширо муайян ва иҷро кунанд. Дар шароити афзоиши ҳаҷми иттилоот ва густариши технологияҳои рақамӣ, малакаи худидоракунӣ ба як унсур асосии тайёрии касбии донишҷӯён табдил ёфтааст: он имконият медиҳад, то шавқу рағбати донишҷӯ ба омӯзиш афзояд, хатоҳоро пешакӣ бибинод ва роҳҳои бартарафсозии онҳоро ҷустуҷӯ кунад.

2) Рушди шаклҳои ташкилӣ-худидоракунӣ мувофиқ бо анъанаҳои фарҳангии маънавии халқи тоҷик аҳамият дорад, зеро он ба донишҷӯ имконият медиҳад, то бо эътибори баланди худӣ ва масъулиятшиносӣ, дар асоси қиматҳои миллии инсонии динӣ, ҷаҳонӣ омӯзиширо созанда ва мақсаднок идора намояд. Ин ҷиҳат махсусан дар шароити ташаккули давлатдорӣ миллии ва таъмини истиқлолияти маънавий бузург аст, чунки худидоракунӣ на танҳо барои омӯзиш, балки барои шаклгирии шахсияти ватандӯстӣ ҳам зарур аст.

3) Рушди худидоракунӣ бевосита бо талаботҳои бозори меҳнат вобаста аст: имрӯз корфармоён аз мутахассис талаб мекунад, ки тавонад мустақилона вазифахоро иҷро кунад, дар шароити тезтағйирёбанда тадбирбинӣ нишон диҳад ва дар гуруҳ ҳамкорӣ карда, натиҷаҳои самаранок ба даст орад. Шаклҳои ташкилии худидоракунӣ дар донишгоҳ имконият медиҳанд, то чунин малакаҳо аз рӯи нақша ва бо санҷиши натиҷаҳо рушд кунад ва донишҷӯ дар бозори меҳнат рақобатпазир гардад.

4) Дар шароити густариши таълими рақамӣ ва фардисозии омӯзиш, шаклҳои ташкилӣ-худидоракунӣ имконияти беҳтар кардани сифати таълимо медиҳанд. Истифодаи платформаҳои электронӣ, лоиҳаҳои омӯзиши гуруҳӣ, омӯзиши мустақил ва таҳлили маълумот бо усулҳои замонавии таҳсис имконият медиҳанд, то ҳар як донишҷӯ бо дараҷаи хусусияти худ, бо суръати муносиб ва бо роҳҳои мувофиқ пешрафт намояд.

5) Рушди худидоракунӣ ҳамчун омили пешгирии номувофиқатӣ ва номуваффақият дар таълим аҳамият дорад. Баъзе донишҷӯён аз сабаби нодонӣ дар идоракунии вақт, нофаҳмии мақсад ва нотаवонии таҳлили хато, дар омӯзиш мушкилӣ мекашанд. Ташаккули шаклҳои ташкилӣ, ки ба худидоракунӣ асос гузошта шудаанд, имконият медиҳад, то чунин мушкилотро пешакӣ шинохт ва роҳҳои пешгирикунандаро татбиқ намуд.

6) Мавзуи мазкур барои тақомули низоми таҳсилоти олии Тоҷикистон ҳамчун як масъалаи сиёсати давлатӣ аҳамият дорад: таъмини сифати таълим, таҳияи кадрҳои баландсифатӣ ва рушди потенциали инсонӣ бе ташаккули шаклҳои муосири худидоракунӣ қийнат аст. Пешниҳодҳои илмӣ дар ин самт барои мақомоти идоракунии соҳаи маориф асос мебошанд, то барномаҳо ва меъёрҳои методикӣ бо дастури амалии коркард таҳия шаванд.

Аз ин рӯ, мавзуи Рушди шаклҳои ташкили худидоракунии донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии муосир муҳим ва мубрам арзёбӣ шуда, он ба талаботи замон ҷавобгӯ мебошад ва ба баланд бардоштани сифати таълим мусоидат мекунад ва дар тарбияи насли навраси ояндасоз саҳм гузошта метавонад.

Дар ин росто, муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ хеле бамавқеъ ва воқеъбинона таъкид кардааст, ки то имрӯз масъалаи рушди шаклҳои ташкили худидоракунии донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии Тоҷикистон ҳанӯз пурра ҳал нашудааст. Ҳатто дар шароити густариш ба таҳсилоти рақамӣ ва таъкиди зиёди давлат ба сифати таълим, унсурҳои худидоракунӣ дар барномаҳои омӯзишӣ ва фаъолияти рафтори донишҷӯён на ба тарзи системавӣ, на бо усулҳои инноватсионии таълим мувофиқ карда шудаанд.

Муаллиф нишон медиҳад, ки дар амалиёт аксаран таълим ба шакли анъанавии «интиқоли дониш» маҳдуд мешавад: донишчӯ асосан барои гирифтани маълумот ғаёл аст, вале малакаи идоракунии омӯзиш, таҳлили мақсад ва бартарафсозии мушкилотро аз рӯи нақшаи мустақил аз худ намераванад. Ин вазъият баъзан бо анъанаҳои педагогикӣ, ки асосан ба роҳбарии мутамарказ ва назорат зиёд таяни мекунад, ҳамчунин бо норасоии таъминоти методикӣ ва техникӣ, аз қабili платформаҳои электронӣ ва воситаҳои таҳлили педагогикӣ, шарҳ дода мешавад.

Бо назардошти ин, муаллиф таъкид мекунад, ки масъала на танҳо дар нокафӣи восита ё таъминот аст, балки дар номувофиқии системаи ташкилӣ бо талаботҳои замонавии рушди шахс ва бозори меҳнат ҷойгир аст. Пешниҳодҳои ӯ дар он аст, ки шаклҳои ташкилӣ на танҳо барои иҷрои вазифаҳо, балки барои шаклгирии малакаҳои идоракунӣ, тафаккури мустақил ва масъулиятшиносӣ асос гузошта шаванд ва ин дар асоси хусусиятҳои фарҳангии маънавии ҷомеаи муосир ва стандартҳои давлатӣ таҳия шудааст.

Бино бар ин, иқдому ибтикори докталаб дар мавриди ба таври мушаххасу комил мавриди таҳқику баррасӣ қарор додани мавзӯи ташаккули худидоракунии донишчӯён басо муассиру ҷавобгӯ ба талаботи замон буда, аз муҳим будани мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии унвончӯ шаҳодат медиҳад.

Бояд қайд кард, ки докталаб бо мақсади баррасии ҳаматарафаи мавзӯи таҳқиқот адабиёту осори илмӣ олимону муҳаққиқони зиёди ватаниву хориҷиро омӯхта, вобаста ба мавзӯи таҳқиқоти диссертатсиониаи таҳлилу таҳқиқ ва ба таври густурда мавриди истифода қарор додааст. Дар баробари ин, мушкӣфона онҳоро арзёбӣ карда, андешау мулоҳизоти хешро озодона ва аз назари интиқодӣ баён кардааст.

Бояд зикр кард, ки муаллифи диссертатсия таҳқиқоти диссертатсионии аз лиҳози назариявӣ ва амалӣ шоёнро, шогирдона бошад ҳам, ба анҷом расонидааст. Навгонии илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти Тошматов Р. арзиши илмӣ ва амалии таҳқиқотро бозгӯ карда, собит месозанд, ки муаллифи диссертатсия дар воқеъ оид ба рушди худидоракунии донишчӯён дар шароити муосир пажӯҳиши мукамал анҷом додааст.

Арзиши амалии таҳқиқоти Тошматов Раҳмидин дар он аст, ки натиҷаҳои онро дар раванди таълиму тарбия дар ҳама гуна муассисаҳои таълимӣ истифода бурдан мумкин аст. Муаллиф, дар асоси таҳлилу баррасиҳо тавсияҳои мушаххасро оид ба интиҳоби асарҳо ва методҳои таълими онҳо пешниҳод намудааст, ки ба омӯзгорон дар рушди худидоракунии донишчӯён ёрӣ мерасонанд.

Хулоса, таҳқиқоти Тошматов Раҳмидин Нуридинович дар самти рушди худидоракунии донишчӯён саҳми арзандае дар илми педагогикаи тоҷик

мегузорад. Натиҷаҳои он метавонанд дар ғанӣ гардонидани методикаи таълими насли бомаърифат истифода шаванд. Таҳқиқоти мазкур барои муҳаққиқон, омӯзгорон ва доираи васеи хонандагон манбаи муфид буда метавонад.

Андешаҳои дар боло иброзшуда арзиши илмию амалии диссертатсияи Тошматов Раҳмиддинро собит сохта, дар иҷрои кори таҳқиқотӣ салоҳиятнокии илмӣ, мустақилият, тафаккури илмӣ доштан ва соҳиби маҳорату малакаи иҷрои корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ будани унвонҷӯро нишон медиҳад.

Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноӣ, хулосаву тавсияҳои методӣ аз ҷиҳати илмию-методӣ асоснок карда шудаанд.

Ба андешаи мо, довталаб ба мақсадҳои таҳқиқот комёб шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузоштаро ҳаллу фасл кардааст. Автореферати диссертатсия ба талабот ҷавобгӯ буда, муҳтавои мухтасари диссертатсияро ифода мекунад. Мақолаҳои дар нашрияҳои тақризшаванда ҷопнамудаи муаллифи рисола мазмунӣ таҳқиқотро пурра инъикос мекунад.

Диссертатсияи Тошматов Раҳмиддин дар мавзӯи “Рушди шаклҳои ташкили худидоракунии донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии мосири Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба талаботи Низомнома дар бораи шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267) ҷавобгӯ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.1 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Муқарриз:

доктори илмҳои педагогӣ,
дотсенти кафедраи фанҳои
гуманитарии Донишгоҳи давлатии
молия ва иқтисоди Тоҷикистон

Носиров Саъдулло
Шукулоевич

“Имзои Носиров Саъдулло Шукулоевичро тасдиқ мекунам”

Сардори раёсати кадрҳо,
ва корҳои махсуси ДДМИТ

Мирчамолов М.

«21» августи соли 2026

Суроға: 734067, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Душанбе, кӯчаи Нахимов, 64/14;

тел.: +992 37 231 0843

Сомона: <https://www.tgfeu.tj>; E-mail: info@tgfeu.tj